



Lp Jürgen Ligi
Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN
info@rahandusministeerium.ee
Mirjam.Rannula@fin.ee

Teie 28.02.2025 nr 1.1-10.1/1071-1
Meie 14.03.2025 nr 5-8/1135-1

Krediiditeabe jagamise seaduse eelnõu

Rahandusministeerium (edaspidi ka *RM*) edastas 28.02.2025 Finantsinspeksioonile (edaspidi ka *FI*) arvamuse avaldamiseks krediiditeabe jagamise seaduse (edaspidi *KtJS*) eelnõu (edaspidi *Eelnõu*). Käesolevaga esitame oma seisukohad Eelnõule. FI varasem arvamus Eelnõu kohta oli edastatud RM-le 02.11.2024, 05.11.2024 ja 18.12.2024

§ 4 Tarbija

1. Eelnõu § 4 alusel on tarbija KtJS tähenduses võlaõigusseaduse (edaspidi *VÕS*) § 1 lõikes 5 nimetatud isik, kes on sõlminud VÕS § 402 lõikes 1 nimetatud tarbijakrediidilepingu.

Elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidileping on tarbijakrediidilepingu liigiks, kuid selle mõiste on toodud eraldi VÕS § 402 lõikes 2. Võimaliku segaduse vältimiseks teeme ettepaneku kaaluda, kas lisada eelnõu teksti mh VÕS § 402 lõige 2 või tuua vastavalt seletuskirjas välja, et tarbijakrediidileping on ühtlasi elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidileping.

§ 7 Krediiditeaberegistris töödeldavad andmed

2. Eelnõu § 7 lõike 1 punkti 11 kohaselt kantakse krediiditeaberegistrisse tarbijakrediidilepingus kokku lepitud järgmise osamakse suurus eurodes, arvates andmete viimasest uuendamisest krediiditeaberegistris.

Eelnõu seletuskirjas on KtJS § 7 lõike 1 punkti 11 osas selgitatud, et „/.../ krediidiandja on kohustatud krediiditeavet registris uuendama vähemalt kord ööpäevas (vt § 8 lõige 1).“ Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt tuleb andmeid edastada ühe kalendripäeva jooksul pärast tarbijakrediidilepingu sõlmimist või muutmist või § 7 lõikes 1 nimetatud andmete muutumist. Seda arvestades ei saa päris õigeks pidada seletuskirjas toodut, et andmeid tuleb uuendada vähemalt kord ööpäevas.

3. Krediiditeaberegistrisse kantavate andmete nimekirja on täiendatud ja lisatud punkt 15 uues sõnastuses: 15) tarbijakrediidilepingus kokku lepitud lepingu sõlmimise ja haldamise kulud, mis ei ole hõlmatud käesoleva lõike punktiga 11. Palume täiendada seletuskirja punkti 15 selgitusega.

§ 10 Krediiditeaberegistri andmetele juurdepääsu võimaldamine

4. Oleme varasemalt korduvalt juhtinud tähelepanu, et Eelnõu §-s 10 ei ole sätestatud registripidaja õigust avaldada andmeid FI-le. RM-i selgituste kohaselt FI pädevus ja volitused, sh saada järelevalveliseks tegevuseks andmeid registrist tulenevad Eelnõu 4. peatükist. Seetõttu puudub vajadus nimetada FI-d Eelnõu § 10 lõikes 1 sätestatud loetus.

Osundame, et FI järelevalve roll krediiditeabe jagamise kontekstis ei hõlma üksnes järelevalvet registripidaja üle, vaid ka krediiditeabe andja tegevuse üle. Ka seletuskirja kohaselt peaks registrisse kantud andmed olema FI huviks ja neid andmeid vajaks FI regulaarselt järelevalve eesmärkidel, mis on peamiselt seotud vastutustundliku laenamise põhimõtete rakendamise järelevalvega mitte krediiditeabe registri tegevuse järelevalvega.¹ FI-l on vastavalt Eelnõule õigus saada teavet registripidajalt, kuid üksnes tema enda tegevuse üle järelevalve teostamiseks, kuivõrd KtJS § 43 reguleerib registripidaja üle järelevalve teostamist. FI järelevalve näiteks vastutustundliku laenamise ja krediidivõimelisuse hindamise osas ei seonu registripidaja vaid krediiditeabe andjate järelevalvega, mistõttu ei ole Eelnõus selget alust, millele tuginedes oleks Finantsinspeksioonil õigus juurdepääsuks krediiditeaberegistri andmetele, kui järelevalve ei ole seotud registripidaja.

Kuna krediiditeaberegistrisse kantud andmed on vajalikud FI järelevalve eesmärkidel, mis on peamiselt seotud vastutustundliku laenamise põhimõtete rakendamise järelevalvega, ning selleks ei piisa Eelnõu 4. peatükis sätestatud FI pädevusest volitustest, palume täiendada Eelnõu § 10 lõiget 1 järgmiselt:

„11) Finantsinspeksioonile järelevalve teostamiseks käesolevas seaduses sätestatud ulatuses.“

5. Seoses punktis 4 tehtud muudatusettepanekuga palume muuta ka Eelnõu § 13 lõiget 6, et registripidaja ei võta tasu järelevalve teostajalt ehk FI-lt: *„(6) Registripidaja ei võta tasu käesoleva seaduse § 10 lõike 1 punktides 2-11 nimetatud isikutelt.“*

§ 17 Olulist osalust omandavale isikule esitatavad nõuded

6. Oleme varasemalt palunud muuta Eelnõu § 17 lõiget 1 nii nagu see on sätestatud teistes eriseadustes:

„(1) kes on laitmatu mainega ning kelle tegevus seoses omandamisega vastab registripidaja kindla ja usaldusväärse juhtimise põhimõtetele;

(2) kes pärast osaluse omandamist või suurendamist valib, nimetab või määrab registripidaja juhiks üksnes sellise isiku, kes vastab käesoleva seaduse §-s 28 sätestatud nõuetele;

¹ Seletuskirja lk 14: Krediiditeabe vahendamine ja selle käigus kogutav teave aitaks FI-l saada ka paremat ülevaadet pangandussektori olukorrast... Täpsem teave laenude ja laenusaaajate kohta võimaldaks FI-l vajaduse korral põhjalikult hinnata krediidiandja riske ja jätkusuutlikust. Lisaks võimaldaks täpsemad andmed eelkõige krediidiandjate krediidiriskide kohta tõhustada stressitestide läbiviimist. Seega võimaldaksid täiendavad andmed krediidisektori kohta FI-l täita FIS § 3 lõikest 1 ja § 6 lõikest 1 tulenevaid kohustusi, sh jälgida finantssektori süsteemseid riske ja finantsjärelevalve subjektidele suunatud seaduste täitmist

Seletuskirja lk 15: Krediiditeaberegister on tõhus lahendus, mis pakub mitmeid eeliseid: /.../ 11) aitab tõhustada krediidisektori üle teostatavat järelevalvet ja toetada krediidituru usaldusväarsust.

- (3) kelle finantsseisund on piisavalt tugev, et tagada registripidaja korrapärane ja usaldusväärne tegevus, ning juriidilise isiku puhul võimaldavad tema raamatupidamise aruanded nende olemasolu korral adekvaatselt hinnata tema finantsseisundit;
- (4) kes on võimeline tagama, et registripidaja on suuteline järgima käesolevas seaduses sätestatud kapitalinõudeid, juriidilise isiku puhul eelkõige nõuet, et konsolideerimisgrupil, mille osaks registripidaja saab, on olemas struktuur, mis võimaldab teostada tõhusat järelevalvet tema üle ning vahetada teavet ja teha koostööd pädevate järelevalveasutustega;
- (5) kelle suhtes ei ole põhjendatud kahtlust, et osaluse omandamine on seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega või selle katsega või et olulise osaluse omandamine suurendab selliseid riske;
- (6) kelle suhtes ei kohaldata rahvusvahelist sanktsiooni rahvusvahelise sanktsiooni seaduse tähenduses.“

Eelnõu kooskõlastustabeli kohaselt on Eelnõu kõnesolevate sätete eeskujuks võetud KIOS kui kõige asjakohasem ja hilisem finantssektori ettevõtjale nõudeid sätestav seadus. Juhime tähelepanu, et KIOS-i aluseks on direktiiv, mille lähenemine erineb teistest finantssektorit reguleeritavatest eriseadustest. Palume kasutada Eelnõu § 17 lõikes 1 FI pakutud sõnastust.

§ 19 Osaluse omandamisest teavitamisel Finantsinspeksioonile esitatavad andmed

7. Oleme varasemalt esitanud järgmise tähelepaneku: Eelnõu § 19 lõige 1 punkt 18 paneb kohustuse esitada karistusregistri väljavõtte vaid välisriigi kodanikel. See kohustus peab olema kõigil, mitte ainult välisriigi kodanikel. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku muuta Eelnõu § 19 lõike 1 punktide 3 ja 6 sõnastust järgmiselt:
- „3) füüsilisest isikust omandaja elulookirjeldus, mis sisaldab omandaja nime, elukohta, senist haridus-, töö- ja teenistuskäiku ning isikukoodi või selle puudumise korral sünniaega ja -kohta, samuti isiku usaldusväärset, kogemusi, kompetentsust ja laitmatut mainet kinnitavad dokumendid ning väljavõtte karistusregistrist, sealjuures ei või väljavõtte olla vanem kui kolm kuud;
- 6) andmed juriidilisest isikust omandaja juhtorganite liikmete kohta, mis sisaldavad neist igaühe ees- ja perekonnanime, isikukoodi või selle puudumise korral sünniaega ja -kohta ning senist haridus-, töö- ja teenistuskäiku, samuti nende isikute usaldusväärset, kogemusi, kompetentsust ja laitmatut mainet kinnitavad dokumendid ning väljavõtte karistusregistrist, sealjuures ei või väljavõtte olla vanem kui kolm kuud;“

Muudatusest tulenevalt oleme teinud ka ettepaneku muuta Eelnõu § 19 lõike 1 punkti 18 eraldi lõikeks.

Eelnõu kooskõlastustabeli kohta on vastavalt KarRS § 16 lõikele 1 isikult keelatud nõuda tema kohta registris või registri arhiivis hoitavaid andmeid. FI saab isiku karistatuse kohta andmeid kontrollida karistusregistrisse päringut tehes.

Juhime tähelepanu, et karistusregistris sisaldavaid andmeid on FI-le vaja isikute maine hindamisel ja tegemist on finantssektori üleselt kehtiva raamistikuga, et maine hindamisel tuleb isikul esitada väljavõtte karistusregistrist. Juhime tähelepanu, et karistusregistri arhiivis olevad andmed saab hetkel esitada vaid isik ise. Selleks, et FI saaks ise päringud teha ja arhiivi andmetele juurdepääsu palume sätestada vastavad volitused FI-le Eelnõus. Vastasel juhul pole meil vajalikke andmeid. Täpsemalt palume muuta KarRS § 20 lõiget 1 ja täiendada seda punktiga 19 selliselt, et FI-l oleks FIS § 2 lõikes 1 nimetatud seadustes sätestatud ülesannete täitmiseks õigus saada arhiivi andmeid.

Karistusregistri ja karistusregistri arhiivi andmed on vajalikud just loamenetluste (tegevusloa, olulise osaluse, registreeringu andmise, heakskiidu jne menetlustes) ja subjekti juhtimisega seotud isikute hindamise läbiviimiseks, et tagatud oleks vaid usaldusväärsete, ausate,

õigusküsimuste isikute sisenemine finantssektorisse. Karistusregistri ja karistusregistri arhiivi andmed on vajalik tööriist isikute tausta ja maine hindamisel eeltoodud väärtustele. Usaldusväärse kontrolli peab järelevalve jaoks tekitama kindluse, et kogutud informatsiooni pinnalt ei esine pettuse ega saadavate õiguste kuritarvitamise ohtu ja kaitstud on nii finantssektor tervikuna kui selle osalised.

Palume arvestada FI muudatusettepanekuga.

§ 30 Finantsinspeksiooni teavitamine juhtidest, siseaudiitorist ja audiitorettevõtjast

8. Oleme varasemalt palunud muuta Eelnõu § 30 lõike 1 punkti 1 sõnastust järgmiselt:
- „1) ees- ja perekonnanimi, nime muutmise korral varasem nimi ning selle muutmise kuupäev ja põhjus, isikukood või selle puudumise korral sünniaeg, kodakondsus, elukoht, kontaktandmed, haridustee kirjeldus, töö- ja ametikohtade täielik loetelu, andmed ametiaja ja -koha kohta ning juhatuse liikme puhul tema vastutusvaldkonna kirjeldus, samuti tema mainet ja usaldusväärset ning käesoleva seaduse nõuetele vastavust kinnitavad dokumendid ning väljavõte karistusregistrist, sealjuures ei või väljavõte olla vanem kui kolm kuud;“*

Vaata kommentaar Eelnõu §-i 19 kohta. Palume arvestada FI muudatusettepanekuga.

9. Võrreldes Eelnõu eelmise versiooniga on Eelnõu § 30 lõikest 5 kustutatud teine lause „Finantsinspeksioon võib nõuda lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud täiendavat informatsiooni.“ Palume see lause tagasi kirjutada sarnaselt krediidiinstitutsioonide ja -ostjate seaduse § 39 lõikele 5. Samasisuline kommentaar puudutab Eelnõu § 19 lõiget 4. Selgitame täiendavalt, et nimetatud nõude eesmärk on saada isiku hindamiseks vajalikku infot juhi poolt esitatud andmete täpsustamiseks, mitte sellise info kogumist, mis ei ole isiku sobivushindamisega seotud. Alternatiivselt võiks lause sõnastada ka järgmiselt:
- „Finantsinspeksioon võib nõuda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmete ning isiku osas teatavaks saanud asjaolude hindamiseks ja nende täpsustamiseks täiendavat informatsiooni.“*

§ 43 Järelevalve teostaja

10. Palume kustutada Eelnõu § 43 lõige 6, sest isikuandmete töötlemine järelevalvemenetluses on reguleeritud FIS §-ga 54² ja töödeldud isikuandmete säilitamine võib olla vajalik ka pikema perioodi jooksul, sest finantsjärelevalves on ajalooline mälu olulise tähendusega. FIS §-i 54² regulatsioon kohaldub kõikide eriseaduste suhtes (tulevikus ka KtJS suhtes), mille alusel FI finantsjärelevalvet teostab, sellest tulenevalt pole vaja seda regulatsiooni eriseadustest eraldi sätestada.

§-d 51 – 55 Sunniraha ja vastutus

11. Paragrahvides 51-55 viidatakse, et muuhulgas võib sunniraha või rahatrahvi määr ulatuda kuni 10%-ni aastasest netokäibest. Kusjuures ainult §-s 51 on täpsustatud, et netokäibe arvutamiseks vajalikud andmed saadakse viimasest kättesaadavast raamatupidamisaruandest. On küsitav, mida tähendab „viimane kättesaadav raamatupidamisaruanne“? Kas tegemist on äriregistrile esitatud majandusaasta aruande koosseisu kuuluva raamatupidamisaruandega või mingi muu võimaliku kättesaadava raamatupidamisaruandega? Kuna tegemist on väga tundliku teemaga siis peaks olema tagatud selgus kõikides karistuste määramise aluseks kasutatavates andmetes, et vältida hilisemalt kohtutes pikki vaidlusi määratud karistuste summade üle. Teeme ettepaneku kasutada karistuste, mille arvutamine on seotud raamatupidamisaruande andmetega, alusandmete leidmiseks järelevalvele teostamiseks esitatud aruandeid. Sellist käsitlust toetab

ka hetkel ülevõtmisel olev CRDVI, kus on artiklis 66 täpsustatud nii netokäibe arvutamine kui ka selgitatud, millise aruande andmeid oleks asjakohane kasutada.

12. Oleme varasemalt palunud üle vaadata Eelnõu § 52 lõikes 1 ja § 53 lõikes 1 sätestatud füüsilise isiku vastutust ja palusime kaaluda sõnastuse muutmist. Eelnõuga pakutud sõnastuse puhul võib olla praktikas välistatud füüsilise isiku karistamine, kuna vastava rikkumise saab toime panna üksnes registripidaja (juriidiline isik), ehk tekib erisubjektsuse problemaatika. Olukorras, kus füüsiline isik ei vasta süüteokoosseisu erisubjekti tunnustele, ei saa tema tegu olla ka koosseisupärane (vt nt RK 4-17-3766, p 16). Eelnõu kooskõlastustabeli selgituste kohaselt peab RM „füüsilise isiku vastutust sätestava väärtekoosseisu sisaldumist seaduses vajalikuks, et vastutusele võtmise võimatus säiliks“. Seletuskirjas on selgitatud, et nende koosseisude eest tahetakse panna vastutama ka füüsilised isikud, kuid FI hinnangul koosseisu sõnastus „registripidaja poolt“ viitab jätkuvalt selgelt erisubjektsusele ning võib olla praktikas füüsiliste isikute karistamisel problemaatiline. Seega palume normitehnilise nurga alt sätteid uuesti üle vaadata ning vajadusel ümber sõnastada.

§ 58 Finantsinspeksiooni seaduse muutmine

13. Eelnõuga täiendatakse FIS § 54 lõiget 4 punktiga 14. Palume see säte Eelnõust kustutada. Täiendus on tehtud FI järgmise tähelepaneku alusel: Eelnõu § 43 lõikega 1 antakse registripidajale Eelnõus sätestatud nõuete täitmise üle järelevalve teostamise pädevus FI-le. Seletuskirja kohaselt krediiditeabe kui isikuandmete töötlemise õiguspärasuse üle teostab järelevalvet Andmekaitse Inspeksioon ning küberturvalisuse seadusest tulenevate nõuete täitmist kontrolli Riigi Infosüsteemi Amet. Tarbijakaebuste lahendamisel on pädevaks järelevalveasutuseks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Palume kontrollida ja vajadusel täiendada Eelnõud selliselt, et siseriiklikult oleks tagatud teabevahetuse regulatsioon nimetatud asutuste vahel.

FI tähelepaneku mõte on tagada nimetatud asutuste teabevahetuse regulatsioon KtJS-i raames ja KtJS-iga FI-le sätestatud ülesannete täitmiseks. Näiteks, Eelnõu §-i 43 võiks täiendada järgmise regulatsiooniga: „(6) *Andmekaitse Inspeksioon, Riigi Infosüsteemide Amet ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teeb koostööd Finantsinspeksiooniga, mille raames annab Finantsinspeksioonile teavet, mis on vajalik Finantsinspeksioonile käesolevast seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.*“

§-d 60 ja 61 Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse ning krediidasutuse seaduse muutmine

14. Eelnõuga kehtestatakse krediidiandjatele ja -vahendajate seaduses (edaspidi KAVS) ja krediidasutuste seaduses (edaspidi KAS) erinevad trahvimäärad samade nõuete rikkumise eest (andmete esitamise kohustuse rikkumine, tarbijakrediidilepingu sõlmimise keelu rikkumine). Näiteks juhul, kui krediidiandja rikub andmete edastamise kohustust, mis Eelnõu kohaselt tuleneb KAVS § 47 lõikest 4², on teda võimalik karistada väärtekorras rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot (Eelnõu § 60 punkt 7), samal ajal, kui krediidasutust on sama sätte rikkumise eest võimalik karistada rahatrahviga kuni 400 000 eurot (Eelnõu § 61 punkt 4).

Sama kohustust rikkuvate krediidasutuste ning krediidiandjate ja -vahendajate suhtes erinevate trahvimäärade rakendamine ei ole põhjendatud, eriti kui viide kohustusele on identne. Mõlemale kehtestatakse sama raamistik krediiditeabe jagamiseks, mistõttu ei muutu ka rikkumise olemus sõltuvalt sellest, kas tegemist on krediidasutuse või krediidiandja või -vahendajaga. Kohustuse jõustamine peaks olema ühtne ehk nõuete rikkumise tagajärjed peaksid olema võrdsed kõigile selle kohustustega seotud isikutele. Seetõttu peaks trahvimäär olema ühesugune, et tagada kõigi sama kohustusega isikute võrdne kohtlemine. Idee, mille

kohaselt on sama rikkumise eest võimalik olenevalt isiku tegevusloast määrata erinevaid karistusi tekitab ebaselgust ja õõnestab õigussüsteemi usaldusväärsust.

Juhime siinkohal ühtlasi tähelepanu, et erinevus trahvimäärades eksisteerib ka hetkel kehtivates KAS-is ja KAVS-is tarbija krediitvõimelisuse hindamise kohustuse rikkumisel, olenemata sellest, et kohustus, mille rikkumise puhuks on väärteokoosseis ette nähtud, on nii krediitdiasutustele kui ka krediidiandjatele ja -vahendajatele paragrahvi täpsusega sama (vaata KAVS § 99 ja KAS § 134¹⁹).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Siim Tammer
juhatuse liige